

پای صحبت دکتر کاظم سیدامامی

زبان، حلقه

گمشده دانشجویان

آرزو پاک

اشاره

چینه‌شناسی، فسیل‌شناسی و محیط رسوب‌گذاری برخی از ردیف‌های اراتم مزوزوئیک در قالب طرح ملی و بررسی و مطالعه سازند شمشک در البرز شرقی، به‌عنوان طرح‌های پژوهشی مصوب خارج از دانشگاه وی - به‌غیر از طرح‌های پژوهشی بین‌المللی او - شناخته شده است.

• استاد، شاید این پرسش برایتان تکراری باشد، اما بفرمایید چرا زمین‌شناسی؟

شاید برایتان جالب باشد، من فقط تحصیلات ابتدایی‌ام را در ایران گذراندم و بقیه دوران تحصیلی من در آلمان بود. یادم می‌آید که ترم اول دانشگاه در آلمان متوجه شدم بیشتر ایرانیانی که در آن جا هستند در رشته پزشکی تحصیل می‌کنند از این روی به دلیل علاقه شدیدم به طبیعت و محیط‌زیست تصمیم گرفتم زمین‌شناسی بخوانم که البته هنگام تحصیل در این رشته، بسیار به آن علاقه‌مند شدم.

• مشکل کنونی آموزش رشته زمین‌شناسی کشور را در چه می‌بینید؟

مشکل اصلی ما عدم علاقه دانش‌آموزان است. اغلب محصلان دبیرستانی ما هنوز نمی‌دانند که قصد انتخاب چه رشته‌ای را در کنکور دارند. در حالی که اگر هر فرد براساس برنامه‌ریزی پیش‌برود و البته امکانات نیز برای او آماده باشد، بی‌شک در تصمیم‌گیری موفق خواهد بود.

این را نیز باید بگویم که در دوران گذشته، من نیز خیلی اندک با زمین‌شناسی آشنایی داشتم، اما به تدریج که پیش‌رفتم، دیدم رشته بسیار جالب و جذابی است و در کشور ما بسیار اندک به این رشته پراهمیت پرداخته شده است!

به یاد دارم، سال‌ها پیش در کرمان همایشی بود که

اگر در جست‌وجوی نام‌آوران رشته زمین‌شناسی باشید، بدون شک نام «دکتر کاظم سیدامامی» یکی از نخستین‌هایی است که در این زمینه می‌درخشد.

استادی با پرستیژ و منظم که از ثانیه ثانیه عمرش بهره برده و ترکیب شوق یادگیری و لبخندهایش، موجی از امیدواری بر دل می‌نشانند. به او که می‌رسید تازه می‌فهمید برای آموختن، هرگز دیر نیست.

«سیدامامی» با بیش از ۱۲ جایزه علمی داخلی و بین‌المللی، هنوز هم در جست‌وجوی کشف حقایقی از این رشته خاکی است که بسیاری از دانشجویان، بی‌تفاوت از کنار آن می‌گذرند.

استاد برجسته زمین‌شناسی، به اندازه‌های اطلاعاتش به روز است که کمتر کسی می‌تواند چون او عمل کند. با وجودی که تنها تا ششم دبستان در ایران تحصیل کرد، اما شوق یادگیری و آموختن در او مانع پیشرفت در یادگیری دقیق زبان مادریش نشد و دانست که بخش مهمی از اطلاعات تنها با یادگیری زبان، تقویت می‌شود. تسلط کامل وی به زبان‌های انگلیسی و آلمانی نیز نشان‌دهنده این حقیقت است.

بنابر این وقتی که استاد از بی‌تفاوتی و کم‌انگیزگی برخی دانشجویان گله می‌کند، و از اینکه بسیاری از دانشجویان هنوز تسلط کافی در زبان فارسی ندارند و دامنه لغاتشان در نگارش مقالات یا پاسخ پرسش‌ها محدود است متأثر می‌شود، تازه می‌توان متوجه شد که ورود به مرکز پرطمطراق آموزشی به نام دانشگاه، رؤیایی نیست که هر دانشجو موفقیت خود را در آن تضمین شده بداند.

استاد زمین‌شناسی، عضو ثابت بیش از ۱۰ سازمان علمی است و به جز زبان‌های آلمانی و انگلیسی با زبان فرانسه نیز آشناست. آن چه از نظر تان می‌گذرد، گفت‌وگوی رشد زمین‌شناسی با این مقام علمی کشور است که بررسی

اساتید شرکت کننده در آن اظهار کردند امروزه مدرسان به هر کجا که خودشان علاقه‌مند باشند دانشجویانشان را نیز به همان مناطق سوق می‌دهند. از این روی، به لحاظ کیفی و تعدادی نیز شاهد تغییرات گسترده‌ای هستیم، چنان که در دوران گذشته تعداد دانشجویان در هر ترم ۸ تا ۱۰ نفر بود و اکنون به ۲۰ نفر رسیده است. به تازگی نیز که این رشته برای خانم‌ها حذف شده است، در حالی که در حال حاضر اساتید خانم بسیار متبحری در رشته معدن در کشورهای پیشرفته حضور دارند. به جرأت می‌توان گفت که دانشجویان دختر ما بسیار بهتر و دقیق‌تر از پسرها درس می‌خوانند.

● آقای دکتر، آینده این رشته را چگونه تصور می‌کنید؟

در حال حاضر بیش از ۶۰ دانشجو در دانشگاه داریم. حتی بعضی از کلاس‌ها گنجایش ندارند. در گذشته، معمولاً در کنار درس، بازدید زمین‌شناسی داشتیم که تعدادی از آن‌ها در اطراف تهران بود و دانشجو تمام چیزهایی که ضرورت داشت را به چشم می‌دید، یعنی بیشتر از آنچه می‌خواند یاد می‌گرفت چرا که تجسم واقعیات را در ذهنش داشت. اما الان این‌گونه نیست. به دلیل کمبود بودجه و امکانات، کارهای عملی زمین مانده‌اند، بازدیدها به حداقل کاهش یافته و حتی حذف شده‌اند. در یک کلام باید گفت که دانشگاه‌های دولتی ما فقیرند! بازدیدها و کارهای عملی صددرصد ایمن نیستند و هنگام وقوع حوادث باید همکاری لازم برای هماهنگی به عمل آید و این مسئله

با وجود تعداد گسترده دانشجویان میسر نیست ضمن آن که ساخت‌وساز در کنار جاده‌ها و حتی در بالای کوه‌ها از دیگر معضلاتی است که دامنگیر این رشته می‌باشد.

در زمان‌های گذشته، دانشجویان را به‌گرددنه پایین امامزاده هاشم که گردنه‌ای بسیار پُرشیب بود می‌بردیم. تردد در آن دره بسیار مشکل بود اما دانشجویان به اندازه‌ای علاقه داشتند که برای اطلاع و شناخت سنگ‌ها با جان و دل، این کار را انجام می‌دادند.

● نظر تان در خصوص کتاب‌هایی که در حوزه زمین‌شناسی در کشور داریم، چیست؟

ببینید، کتاب‌های خارجی در این زمینه بسیار زیادند و نمی‌توان ادعا داشت که در خصوص زمین‌شناسی منابع محدودی در دست است. مشکل این‌جاست که دانشجویان ما یادگیری زبان انگلیسی را جدی نمی‌گیرند. امروزه با ورود به اینترنت می‌توان به دنیای تصاویر و توضیحات کوتاه اما جامع، دست یافت اما متأسفانه تعداد علاقه‌مندانی که این کار را انجام دهند، بسیار بسیار اندک است. اغلب دوست دارند از کتاب‌های ترجمه شده استفاده کنند و باید به این مسئله توجه داشت که بیشتر

کتاب‌های این حوزه در زمان‌های گذشته ترجمه شده‌اند و بسیاری نیز اقتباس یا برداشت‌های ناقصی از کتب خارجی است.

● پس راهکار چیست؟

در حال حاضر، ما جزوه در اختیار دانشجویان قرار می‌دهیم. یعنی آن‌ها هستند که همین را از ما می‌خواهند در واقع چیزی انتظار دارند که خیلی خیلی کهنه شده در حالی که مطالب جدید دنیا هر چند که اندک، اما بسیار جدیدند. امروزه اطلاعات از طریق اینترنت به‌روز هستند و زمین‌شناسی نیز از این مسئله به دور نیست. دانشجو باید در پی مطالب جدید باشد و منتظر این نباشد که مطالب تازه، به‌صورت آماده توسط استاد در دهانشان گذاشته شود.

● اما آقای دکتر، با ترجمه‌های نادرست و سایت‌های نامطمئن چه می‌توان کرد؟

ویکی پدیا یکی از منابع مهم و معتبر است. دانشجو فقط باید زبان بداند و سطح زبان او به اندازه باشد که بتواند از منابع اصل و اورجینال بهره‌مند گردد. در ضمن باید به این مسئله هم توجه داشت که بسیاری از معلمان ما متأسفانه به‌صورت تنگاتنگ با زمین‌شناسی درگیر نیستند. به‌خاطر دارم که من تقریباً تمام مدت روی زمین کار می‌کردم. از ایده‌ها و داشته‌ها استفاده می‌کردم. چنان‌که بسیاری از مطالبی را که امروزه به دانشجویان ارائه می‌دهم، نتیجه تحقیقات خودم است.

نمی‌توان منکر این شد که رشته‌های جدیدی در دانشگاه‌ها ایجاد شده‌اند اما باید به این مسئله نیز توجه شود که علوم زمین بسیار فراگیر است و رشته‌های تخصصی بسیار زیادی را در برمی‌گیرد و نوعی ارتباط بین‌رشته‌ای است.

یکی از اشکالات دیگر این است که هر یک از ما اساتید، تخصص خاص خود را داریم. مطالب هر یک از ما نیز قابل تغییرند. ما کلیات را در اختیار دانشجو قرار می‌دهیم اما متأسفانه برخی پایان‌نامه‌ها نشانگر این حقیقت تلخ هستند که هنوز مطلب یا مقاله علمی خاصی که نگارش یک دانشجو باشد نداریم. مطلب تخصصی علمی، شعر فارسی نیست. با این حال، برخی از دانشجویان هنوز با زبان مادری خودشان به‌طور کامل آشنایی ندارند!

یکی از مشکلات ما با معلمان نیز همین است. معلمان ما خودشان آن‌طور که باید، با زمین آشنا نیستند و سر آن نرفته‌اند.

● البته دو سالی می‌شود که تغییراتی در این زمینه ایجاد شده، اما آیا شما می‌توانید پیشنهاد دهید که از کجا الگو بگیریم؟

ببینید، سیستم‌های آموزشی با هم تفاوت دارند. سیستم آموزشی ما در آغاز، از الگوی فرانسوی پیروی می‌کرد. به‌همین دلیل است که بسیاری از کلمات فرانسوی در

زبان ما راه یافتند. اما بعدها زبان انگلیسی باب شد.

● آقای دکتر، کدام کشورها در دوره پیش از دانشگاه بهتر کار کرده‌اند؟

در این باره باید به پیشرفت هر کشور توجه داشته باشید. هر کشوری که از نظر سلامت و دانش، حرف بیشتری برای گفتن داشته باشد، به‌طور حتم برنامه آموزشی قوی‌تری دارد.

● آخر چگونه ممکن است که کشوری مانند کره جنوبی برگزارکننده نخستین المپیاد زمین‌شناسی باشد؟ یا این که آرژانتین نیز برگزارکننده المپیاد در سال پیشین از آن باشد؟

می‌دانم که کشور آرژانتین، افراد بسیار فعالی دارد. چین هم که فوق‌العاده است. چینی‌ها در این زمینه سرمایه‌گذاری بسیار زیادی کرده‌اند. جهش اقتصادی آن‌ها این مسئله را ثابت می‌کند. زیرا لازمه جهش اقتصادی، چیزی جز دانش نیست.

اصولاً در دانشگاه‌های خارج از کشور، به‌ویژه کشورهای پیشرفته، پژوهش در رتبه نخست قرار دارد نه آموزش! اما در کشور ما سیستم آموزشی هنوز سیستم دبستان و دبیرستان است و پژوهش، بسیار اندک مورد توجه قرار دارد.

● با توجه به شرایط کشور، در آینده با چه چالش‌هایی روبه‌رو خواهیم شد؟

پاسخ این سؤال مشکل است. اصولاً تمام چرخه‌ای که در هر دانش داریم باید در قالب خاص خود حرکت کنند. امروزه دانشگاه‌ها آن‌طور که باید مستقل عمل نمی‌کنند. متأسفانه باید به این مسئله نیز اشاره کنم که در تمامی زمینه‌ها، تبلیغاتمان بیش از آن چیزی است که انجام می‌دهیم. سهم ما در تولید پژوهش، سهمی بسیار اندک در دنیاست. اگر می‌خواهیم در زمینه علمی موفق باشیم نباید آن را به مسایل سیاسی ربط دهیم. مسئله علمی چیزی ورای مسائل روز سیاسی است.

● با تمامی این تفاسیر، وضعیت دانشجویان را چطور می‌بینید؟

مسئله چندان ساده نیست. نمی‌توان در کلاسی که دانشجویان متعددی دارد، طوری آموزش داد که هر دو طیف قوی و ضعیف را در برگیرد. این‌ها مسائل بنیادینی است که باید به آن پرداخته شود. در حال حاضر به دروس بنیادینی چون زبان فارسی در دبیرستان آن چنان که باید پرداخته نمی‌شود. از این‌روی دامنه لغات دانشجویان ما برای مقالات علمی، بسیار محدود است. از کسی زبان

خودش را به طرز شایسته‌ای نمی‌داند، انتظاری نمی‌توان داشت. درباره علم زمین‌شناسی نیز باید به این مهم تأکید داشت که تا وقتی دانشجوی روی زمین راه نرود، نمی‌تواند آن‌طور که باید چیزی دریافت کند. در علم مذکور، هر لایه از زمین، صفحه‌ای از تاریخ است.

شده تا یک استاد دانشگاه هفته‌ای ۶۰ ساعت تدریس داشته باشد. کاری که از استاندارد خارج است. بسیاری از رشته‌های دانشگاهی ما بازار کار ندارند. حتی به جرأت می‌توان گفت که بسیاری از دانشجویان در رشته مورد علاقه‌شان تحصیل نمی‌کنند و تنها برای گرفتن مدرک پا به دانشگاه می‌گذارند.

● برای ایجاد انگیزه در این رشته چه می‌توان کرد؟

باید از کمیت‌ها کاست و به کیفیت‌ها افزود. باز هم تأکید می‌کنم که بازدیدها بسیار اهمیت دارند. باید بازدیدها را بیشتر کرد. در حالی که سیستم آموزشی ما بسیار بسته عمل می‌کند.

● ممکن است بفرمایید مشکل دانشگاه‌های ما کجاست؟

امروز نمی‌توان منکر مشکلات شد. مسایل دانشجوی و استاد به هم گره خورده است. مسائل اقتصادی موجب

● نظراتان در مورد رشد زمین‌شناسی چیست؟

تصاویر روی جلد زمین‌شناسی رشد بسیار زیبا شده است. انتشار به موقع مجله یکی دیگر از مزایای آن است. آثار مندرج را افراد متخصص درک می‌کنند و به همین دلیل امیدوارم پربارتر از این شود. کشور ایران ظرفیت بسیار بالایی در زمینه دانش زمین‌شناسی دارد و در صورت اهمیت دادن معلمان و اساتید این رشته است که بحث علوم زمین ارتقاء خواهد یافت.

دکتر کاظم سیدامامی در یک نگاه

در سال ۱۳۲۳ در تهران به دنیا آمدند. ایشان دوران ابتدایی را در تهران گذراندند و در سال ۱۳۳۷ در آلمان دیپلم گرفتند. او در سال ۱۳۴۱ از دانشگاه مونیخ در رشته زمین‌شناسی در مقطع کارشناسی ارشد و در سال ۱۳۴۶ در مقطع دکترا در همین دانشگاه فارغ التحصیل شدند.

- پژوهشگر برجسته دانشگاه تهران (نشان درجه یک پژوهش) در سال ۱۳۸۶
- استاد نمونه دانشگاه تهران در سال ۱۳۸۸

وی همچنین موفق به کشف، توصیف و معرفی ۴ جنس و ۳۱ گونه جدید از آمونیت‌ها در ایران شده‌اند. استاد برجسته زمین‌شناسی، در مجامع علمی زیادی شرکت نموده‌اند (بیش از ۲۵ سمپوزیوم و کنفرانس علمی- تخصصی داخلی و بین‌المللی و ارائه ۲۰ مورد سخنرانی) دکتر سیدامامی طرح‌های پژوهشی زیادی را در دانشگاه تهران به تصویب رسانده است که برخی از این طرح‌های تحقیقاتی عبارتند از:

- بررسی چینه‌شناسی، فسیل‌شناسی و رخساره‌های کرتاسه میانی در ایران (۱۳۷۱-۱۳۷۰، پایان یافته)
- بررسی چینه‌شناسی، فسیل‌شناسی نهشته‌های سیستم ژوراسیک در محدوده البرز مرکزی- شرقی و خردقاره ایران مرکزی (۱۳۷۷-۱۳۷۴، پایان یافته)
- بررسی چینه‌شناسی، فسیل‌شناسی، محیط رسوب‌گذاری و دیرینه جغرافیایی برخی از ردیف‌های رسوبی سیستم‌های تریاسیک ژوراسیک در شمال و مرکز ایران (۱۳۸۰-۱۳۷۷، پایان یافته)
- بررسی برخی از ردیف‌های رسوبی اراتم مزوزوئیک در شمال و مرکز ایران (۱۳۸۰، در دست اجرا)
- طرح‌های پژوهشی مصوب خارج از دانشگاه:
- بررسی چینه‌شناسی، فسیل‌شناسی و محیط رسوب‌گذاری برخی از ردیف‌های سنگی اراتم مزوزوئیک در ایران (طرح ملی، ۱۳۸۱-۱۳۷۷، پایان یافته)
- بررسی و مطالعه سازند شمشک در البرز شرقی (قطب علمی گروه مهندسی معدن، در دست اجرا)